

NVEs vedtak

Nedlegging av dam Bæreggtjernet

Sørums kommun i Akershus

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Nedre Romerike Vannverk AS
Referanse	201705718-17
Dato	24.04.2019
Ansvarlig	Gry Berg
Saksbehandler	Eline Nordseth Berg

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9

7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 14-18

8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B

6800 FØRDE

Region Øst
Vangsvieien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Innhold

Dampakke Romerike	2
Sammendrag – nedlegging av dam Bæreggtjernet.....	4
Søknad.....	5
Høring og distriktsbehandling	8
NVEs vurdering – dampakke Romerike.....	15
NVEs vurdering – dam Bæreggtjernet	19
NVEs konklusjon og vassdragskonsesjon.....	22
Forholdet til annet lovverk – dam Bæreggtjernet.....	24

Dampakke Romerike

Nedre Romerike Vannverk AS (NRV) har søkt om tillatelse til å legge ned 10 damanlegg med totalt 14 dammer i Fet, Sørum, Skedsmo, Lørenskog, Rælingen og Nittedal kommuner i Akershus. Magasinene har tidligere vært en del av drikkevannsforsyningen på Romerike, men inngår ikke lenger i drikkevannsproduksjonen.

NVE har hatt en felles behandling av søknadene om nedlegging av dammene. Dokumentnummeret for de 10 vedtakene er angitt i tabellen under. I disse dokumentene er sakene referert til under fellesnavnet dampakke Romerike eller nedleggingspakka.

Damanlegg	Kommune	Dok.-nummer
Høldippeldalen (hoveddam og sperredam)	Nittedal	201705706-29
Lunderås	Sørum	201705721-20
Bæreggtjernet	Sørum	201705718-17
Sennerud	Sørum	201705725-20
Abbotjern	Fet, Sørum	201705701-25
Tientjern	Fet	201705703-27
Åmodtdammen (hoveddam og to sperredammer)	Rælingen, Lørenskog	201705716-39
Ramstadsjøen (hoveddam og sperredam)	Rælingen	201705713-26
Østbypутten	Lørenskog	201705704-26
Lundertjern	Skedsmo	201705724-21

En samlet behandling av sakene er valgt for å gjøre det enklere for NVE å vurdere samlet belastning av de konsesjonssøkte tiltakene og gi en mer helhetlig oversikt over fordeler og ulemper for allmenne interesser. En felles høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre og gi mer grundige innspill på samlet belastning.

Under behandling av søknadene i dampakke Romerike har NVE vurdert hver enkelt sak for seg og vurdert sumvirkningene av nedleggingene der hvor vi har funnet dette relevant.

Relevant lovverk

Søknaden er behandlet etter § 41 i vannressursloven som gir adgang til å legge ned vassdragsanlegg. Hvis nedlegging kan føre til påtakelig skade eller ulempe for allmenne interesser, kreves konsesjon etter § 8. § 41 sier at søknad om nedlegging skal innvilges om ikke særlige grunner taler imot, som i stor grad gir dameier en rett til å legge ned vassdragsanlegget. I forarbeidene til vannressursloven står det om særlige grunner til å nekte nedlegging:

«I praksis vil det ikke være aktuelt å nekte konsesjon til nedlegging i andre sammenhenger enn i forbindelse med overføring av anlegget etter § 42, eller hvis anlegget blir fredet etter kulturminnevern, eventuelt som en del av et biotopvern etablert etter naturvernloven.»

Med bakgrunn i vannressursloven § 41 gir NVE tillatelse til nedlegging for alle de omsøkte damanleggene listet i tabellen ovenfor. Det framgår av NVEs vilkår hvordan nedleggingene skal gjennomføres. Se NVEs vedtak tilknyttet sakene for mer informasjon.

Flere av kommunene har stilt seg positive til å ta over ansvaret for noen av dammene (i sin kommune). Det er per i dag ikke gjort noen bindende avtaler. Dette er et spørsmål som må avklares mellom NRV og de kommunene det gjelder, og har ikke vært tema i NVEs behandling av dampakke Romerike.

NVE stiller seg positive til eventuelle overtakelser etter § 42. Hvis et eller flere av damanleggene ønskes overdratt til en kommune må dette meldes til NVE innen 15 dager fra en avtale mellom NRV og kommunen er underskrevet, jf. § 2-9 i damsikkerhetsforskriften.

Vi minner om at ved en rehabilitering av dam hvor vannstanden påvirkes må det sendes søknad om midlertidig tillatelse til dette i god tid før arbeidet settes i gang.

Øvre og Nedre Rygge vann

I utgangspunktet bestod dampakke Romerike av 12 damanlegg. NVE har imidlertid valgt å ta Øvre og Nedre Rygge vann ut av pakken. Dette har vi gjort fordi sakene med Øvre og Nedre Rygge vann har bydd på delvis andre vurderinger enn resten av pakka. Blant annet er Rygge vann del av et nylig vedtatt naturreservat, og NVE har valgt å gjennomføre en ekstra høringsrunde med Fylkesmannen i Oslo og Viken før vi fatter vedtak. Å vente på dette ville forsinket resten av nedleggingspakka.

Vedtaket for Øvre og Nedre Rygge vann kan ventes i løpet av første halvdel av 2019.

Sammendrag – nedlegging av dam Bæreggtjernet

Nedre Romerike vannverk (NRV) søker om konsesjon til å legge ned dam Bæreggtjernet. Dammen er tidligere en del av reservevannforsyningen til Nedre Romerike Vannverk AS (NRV). NRV overdro alle dammer som inngikk i produksjonen til Nedre Romerike Vannverk IKS pr 1. januar 2008. Bæreggtjernet er i dag dermed overflødig som drikkevanns- og reservevannkilde.

Bæreggtjernet ligger i Asakmarka i Sørum kommune. Vannet ligger mellom bratte åssider og det har trolig ikke vært et vannspeil her før oppdemmingen. Dammen ligger i nord-østenden av vannet. En eventuell nedlegging vil erstatte magasinet med en bekk. Maksimal damhøyde er 6 m, og vannstanden vil senkes tilsvarende.

Sørum kommune skriver at Bæreggtjernet har betydning for friluftslivet i kommunen og at nedleggingen vil få konsekvenser for friluftsliv og landskap. **Fylkesmannen i Oslo og Akershus** vurderer at en nedlegging vil ha negative konsekvenser for naturmangfoldet og vannkvaliteten i vassdraget. **Akershus fylkeskommune** skriver at nedleggingen mest sannsynlig vil ha liten påvirkning på vannkvalitet og vannlevende organismer, og at det ofte er knyttet store friluftsverdier til vann som Bæreggtjernet. **Nedre Romerike brann- og redningsvesen** skriver at nedleggingene på Nedre Romerike vil gå ut over deres beredskap ved skogbrann. **FNF Akershus** mener konsekvensene for friluftslivet er store og negative, og at det bør gjennomføres nye undersøkelser på naturmangfoldet.

De største negative konsekvensene ved tiltaket vil være tørrlegging av innsjøbreddene i Bæreggtjernet og anleggsarbeid i et tur- og friluftsområde. Bæreggtjernet ligger i et viktig friluftsområde, Størsrudåsen-Sørlifjellet, som er mye brukt av lokalbefolkningen.

§ 41 i vannressursloven sier at konsesjon til nedlegging skal gis så fremt ikke særlige grunner taler imot. I denne saken har ikke NVE funnet særlige grunner som taler imot nedlegging av dam Bæreggtjernet. NVE gir Nedre Romerike Vannverk AS tillatelse etter vannressursloven §§ 8 og 41 til å legge ned dam Bæreggtjernet. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

NVE minner om at Sørum kommune har anledning til å overta dam Bæreggtjernet, i henhold til vannressursloven § 42.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Nedre Romerike Vannverk AS, datert 11.12.17:

«Nedre Romerike Vannverk AS ønsker å legge ned dam 3784 Bæreggtjernet i Sørums kommuner i Akershus, og søker herved om følgende tillatelse:

I Etter vannressursloven, jf. §§ 8 og 41, om tillatelse til:

- *Å legge ned dam Bæreggtjernet*

Nødvendige opplysninger om nedleggingsplanene fremgår av vedlagte utredning.»

Nedlegging av dam Bæreggtjernet – hoveddata

TILSIG

Nedbørfelt	km ²	0,46
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	24,3
Middelvannføring	l/s	11,2

DAGENS MAGASIN

Overflateareal	km ²	0,03
HRV	moh.	272
LRV	moh.	-

NYTT MAGASIN

Magasinet vil trolig erstattes med en bekk

Om søker og begrunnelse for nedlegging

Nedre Romerike Vannverk AS (NRV) ble stiftet i 1971 som et interkommunalt selskap eid av Fet, Lørenskog, Rælingen, Skedsmo, Sørums kommuner. I 2008 skiftet selskapet navn til Nedre Romerike Vannverk IKS, med AS'et ble beholdt for å rydde opp i tidligere forhold. Da IKS'et ble opprettet i 2008 ble alle dammer som inngikk i drikkevannsproduksjonen overdratt. Dammene som ikke inngikk i drikkevannsproduksjonen forble i NRV AS' eie. NRV AS er ikke involvert i driften av NRV IKS.

NRV AS er besluttet nedlagt, derfor må dammene selskapet eier legges ned eller overtas av andre. Vertskommunene for dam Bæreggtjernet har bedt om at dammen rehabiliteres til forskriftsmessig stand i det tilfellet at kommunene skal overta dammen. Avtalen mellom NRV AS og kommunene er, at hvis NVE gir tillatelse til nedlegging, da vil NRV AS dekke kostnader tilsvarende det som er billigst av å rive eller å rehabilitere dammen. Kommunene må da selv rehabilitere dammen, hvis de ønsker å opprettholde vannspeilet. I det tilfellet at NVE sier nei til nedlegging vil NRV AS stå for rehabiliteringen og etterpå tilby dammen til vertskommunene.

Å eie og føre tilsyn med dam Bæreggtjernet vil koste ca. 35 000 kr i året. Beregnet kostnad for rehabilitering er 3,6-3,7 millioner kroner. Riving er beregnet til å koste 3,9 millioner kroner. Tallene er hentet fra søknaden for dam Bæreggtjernet, og er ikke medregnet avbøtende tiltak pålagt av NVE.

Beskrivelse av dammen og området

Bæreggtjernet ligger i Asakmarka i Sørums kommuner. Vannet ligger mellom bratte åssider og det har trolig ikke vært et vannspeil her før oppdemmingen. Dammen ligger i nord-østenden av vannet.

Det er ikke vei til vannet, men en sti leder fra Bæreggvegen opp forbi Bæreggdammen som ble revet i 2015 og videre opp til Bæreggtjernet. Stien går videre langs vannet og opp Tjennsdalen. Stien virket ikke spesielt godt brukt langs vannet, men opp til Bæreggtjernet var den tydelig og bred.

Utløpsbekken drenerer nord-østover, over en seks meter høy platedam i betong. Dammen er godt synlig når du kommer gående oppover mot vannet, men hvis du ser mot vannet fra motsatt side er dammen så å si usynlig, da vannet står høyt på dammen. Det står i søknaden at det sannsynligvis fins tapperør og arrangement for tapping, men det er ikke kjent. Tapping kan ha foregått fra Bæreggdammen nedstrøms.

Dammen er foreslått plassert i konsekvensklasse 1. Dammen er 26 m lang, maksimalt 6 m høy og er målt til å være 0,3 m bred på toppen. Det er ikke kjent om det ble sprengt i utløpet da dammen ble etablert.

Teknisk plan

Fjerning av dam og drikkevannsrør

Magasinet må tappes ned til hele dammen er synlig og tørrlagt. Dette vil gjennomføres med bruk av hevert og deretter et boret hull i dammen. Dammen pigges bort, helt ned til fjellfundamentet.

Det er tenkt å etablere et riggområde på ca. 200 m² sør for dammen. Det er hugget en del skog rundt dammen allerede, i forbindelse med vedlikehold. Det er likevel mulig at det må hogges litt mer hvis dammen skal rives.

Det er i søknaden lagt opp til naturlig revegetering av tørrlagte områder.

Veier

Det er nylig etablert en anleggsvei i forbindelse med nedlegging av Bæreggdammen nedstrøms Bæreggtjernet. Denne skal brukes nå også, men må forlenges med 800 m gjennom skogen. Anleggsveien er tenkt å følge turstien opp til Bæreggtjernet.

Det står i søknaden at veien skal holde en bredde på 2,5 m. Inkludert veien til Bæreggdammen, som må oppgraderes, blir lengden 1100-1200 m.

Deponi

I søknaden er det lagt opp til at betongen fra dammen deponeres på stedet. Det er snakk om ca. 100 m³ betong, og forutsetter at betongen ikke er forurenset. I søknaden står det at deponiet skal ligge i det tørrlagte magasinet, oppstrøms dammen, utenfor det nye bekkeløpet.

Det er lagt opp til at deponiet skal ha en dybde på 1 m.

Arealbruk

Inngrep	Midlertidig arealbehov (m ²)	Permanent arealbehov (m ²)
Riggområde	200	-
Deponi (dybde 1 m)	-	100
Vei	Ca. 3000	-

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Bæreggtjernet inngår i LNF-området i Sørum kommune. Hele magasinet og tilhørende bredder er hensynssone for friluftsliv. Om området står det blant annet at det ikke skal tillates tiltak som er til hinder for allmenn ferdsel og bruk av området til rekreasjon.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget er ikke vernet.

EUs vanndirektiv

Bæreggtjernet inngår i vannforekomsten 002-3164-R Rømua. Vannforekomsten er i antatt dårlig tilstand og i risiko for å ikke oppnå god tilstand innen 2021. De største påvirkningene er bekkelukkinger og avrenning fra landbruket, men dette gjelder for de deler av vannforekomsten som renner gjennom landbruksarealer, ikke for Bæreggtjernet.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 11.06.18 sammen med representanter for søker og høringsparter. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Sørum kommune har uttalt seg i brev av 27.04.18. Lunderåsdammen, Bæreggtjern, Lundertjern, Senneruddammen og Bæreggtjernet ligger helt eller delvis i Sørum kommune.

Kommunen skriver at Bæreggtjern er uregulert og ligger i «Kommuneplan for Sørum 2015-2017 med landbruks-, natur- og friluftsmål (LNF-område). Tjernet ligger i et friluftsområde med hensynssone for friluftsliv med følgende bestemmelse:

«Innenfor områder angitt som hensynssone friluftsliv er det viktige natur-, opplevels- og nærmiljøverdier, og området skal derfor sikres og tilrettelegges som et lett tilgjengelig friluftsliv- og nærmiljøområde. Det skal ikke tillates tiltak som er til hinder for allmenn ferdsel etter allemannsretten eller bruk som rekreasjonsområde, og skjøtselen må ha som mål å opprettholde kulturlandskapet med naturlig vegetasjon og fauna. Bruken skal hensynta dyrehold og beitedyr i de deler av området hvor dette er aktuelt.»

Generelt om arealstrategien til Sørum kommune står det:

«I den langsiktige arealstrategien til Sørum kommune er det lagt vekt på å legge til rette for høy kvalitet i de tettstedsnære friluftsområdene. Med høy kvalitet menes god tilrettelegging for å drive rekreasjon, og at friluftslivsområdene ivaretas med gode opplevelseskvaliteter. For satsningsområdet «Barn og unge og deres oppvekstmiljø» har kommunen et mål om å gi barn og unge i Sørum gode friluftsmuligheter. Gode friluftsmuligheter bidrar igjen til et godt oppvekstmiljø, god folkehelse, natur som kunnskapskilde m.m. Under satsningsområdet «Kultur og identitet» er et av de overordnede målene nettopp å ivareta natur og friluftsliv, da dette bidrar til å styrke Sørum sitt særpreget og identitet. Gode rekreasjonsmuligheter gir innbyggerne stedstilknytning til Sørum.»

Bæreggtjern er ikke registrert i «Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Sørum 2017-2021. Damanlegget er ikke registrert i Sørum kulturminneplan, NVEs kulturminnevernplaner eller i SEFRAK-arkiv. Likevel mener Sørum kommune at det kan ha lokalhistorisk verdi. Kommunen mener at søker må gjennomføre nærmere undersøkelser om damanlegget kan ha kulturminneverdi.

Om friluftsliv skriver Sørum kommune:

«Til tross for at damanleggene har mistet sin funksjon som reservevannkilde, har de i større og mindre grad en verdi for friluftslivet i kommunen i dag og for dyre- og plantelivet som har etablert seg i tilknytning til dammene. En rehabilitering og bevaring av damanleggene vil derfor ha en positiv påvirkning på dagens rekreasjon og naturmangfold. Samtidig vil en nedleggelse av dammene på sikt gi økt skogareal, samt at anleggsveier som opprettes i

anleggsperioden kan benyttes i fremtidig skogforvaltning. I tillegg vil det å rive damanlegg fjerne risikoen knyttet til anlegget samt dambrudd.

...

Lunderåsdammen og Bæreggtjernet (samt Lundertjern) tilhører det kartlagte friluftsområdet Størsrudåsen-Sørlifjellet. Områdetypen her er definert som «marka». Det vil si at området omfatter noen av de viktigste områdene for friluftsliv i kommunen, som består av sammenhengende utmarksområder med skog og tilrettelagt sti- og løypenett samt badevann.

...

Bæreggtjern

Dammen er benyttet til friluftsliv gjennom hele året, med hovedtyngden på sommerstid. Vannet er kultivert av et lokalt jeger- og fiskerlag.

Største damhøyde er målt til 4,6 m og magasinet skal tappes så langt ned som mulig. Også her vil landskapsbildet bli kraftig endret, med et stort område der det vil ta lang tid å få opp ny vegetasjon naturlig.

...

Generelt om dammenes betydning for friluftslivet

Per i dag innehar alle damanleggene i Sørums kommuner i større eller mindre grad en verdi for friluftslivet.

Et vann i skogen gir flere muligheter enn en skog uten vann. Vannet blir gjerne selve turmålet. Et vann kan gi muligheter for fisking og bading. Vannspeilet har i seg selv en kvalitet for friluftsliv. Vannet gir ro og noe å feste blikket på, som igjen innbyr til telting og bålrensing. Det knytter seg også et annet dyre- og planteliv til vann i skog, enn bare skog, og med også en annen opplevelseskvalitet.

Riving av damanlegg med høy brukerfrekvens, og der resultatet er kraftige landskapsendringer vil ha stor negativ påvirkning på friluftslivet i Sørums kommuner.»

Om naturmangfold:

«Det er ikke registrert rødlistede arter eller viktige naturverdier i artskart og naturbase i tilknytning til Bæreggtjern, men det er gjort funn av amfibieegg. En nedtapping vil trolig føre til at fisken forsvinner. Bæreggtjern er i perioden 1995 og fram til 2013 blitt kalket med en total kostnad på kr. 150 000.»

Sørums kommuner har også listet opp avbøtende tiltak de mener NVE må sette:

- Anleggsområder må sikres i anleggsperioden, stier må holdes åpne, og eventuelt legges om der det er nødvendig.
- Tørrlagte arealer må plantes til med stedsne arter for å sikre mot erosjon og bidra til raskere revegetering.
- Vannet må renses i anleggsfasen.

- Hvis anleggene legges ned er det ønskelig med skilt/tavle med informasjon om anlegget, landskapet og funksjonen til anlegget.
- Anleggsvei skal etableres med så lite terrenginngrep som mulig og det må kun brukes naturlige masser.
- Der anleggsveien kan være til stor nytte for skogbruket bør veien være permanent og holde veiklasse 3 med snuplass i enden.
- Alle rester etter dammen skal fjernes i sin helhet, også betong.
- Vannkvaliteten bør undersøkes ytterligere, og det bør settes krav om tiltak for at vannkvaliteten ikke forringes.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har uttalt seg i brev av 03.03.18:

Konklusjon/oppsummering:

- Innsjøer, inkludert dammer og tjern er oppført på norsk rødliste for naturtyper. Åpne vann har en viktig biologisk verdi og vi anbefaler generelt at dammer vedlikeholdes og bevares.
- Det er utført kalking i fem av vannene. Det er investert ca. 1 million kr av felleskapets midler for å ivareta allmenne friluftsjnteresser og biologisk mangfold som helt eller delvis vil være tapt. Dette forholdet bør inn i vurderingen av det enkelte vanns verdi for allmennheten.
- Mange av tiltakene vil få stor negative konsekvenser for vannkvaliteten og det bør settes vilkår om revegetering for å begrense avrenningen.
- Det er ikke tillatt å deponere masser eller betongrester fra arbeider med damkonstruksjonen på stedet slik at dette vil føre til fare for forurensning og forurensning. Markaforskriften åpner ikke for deponering av masser.
- Det må vurderes om hver enkelt dam trenger en miljørisikovurdering basert på lokalitet, forurensningsfare, påvirkning på naturmiljøet og vannkvalitet. Dersom det trengs en slik miljørisikovurdering må dette gjøres, og ut ifra denne må det lages et oppfølgingsprogram.
- En eventuell tiltaksplan vil danne grunnlaget for å vurdere om det trengs en tillatelse etter forurensningsloven.
- Ved en eventuell nedleggelse av dammen, med unntak av Ryggevanna, bør det settes vilkår om at tilstedeværelsen av edelkreps undersøkes og det må settes vilkår om nedtappingshastighet per døgn slik at edelkreps og andre bunnlevende organismer med bevegelse kan få tid til å forflytte seg nedover i vannsøylen. For de dammene hvor vannspeilet forsvinner helt bør det settes vilkår om utfisking og flytting av individer til en gunstig nærliggende kjent forekomst med edelkreps.
- Masser og maskiner som brukes til tiltak i vannene må håndteres på en slik måte at fremmede organismer eller sykdomsfremkallende organismer ikke spres, jf. forskrift om fremmede organismer.

Om Bæreggtjernet:

«Fjerning av dammen vil føre til at magasinet forsvinner og det vil bli igjen en bekk gjennom området. Det er ikke registrert rødlistede arter eller naturverdier i artskart eller naturbase. Det ble funnet amfibieegg på befaring. Nedtapping vil antakelig føre til at fisken forsvinner.

Bæreggtjern er kalket med 3 tonn/år fram tom 2013. Kalking er midlertidig avsluttet. Siden 1995 er det kalket med 50 tonn kalk med en kostnad på ca. 150 000 kr.

Fjerning av dammen vil ha middels betydning for resipient. Nedleggelsen vil gi avrenning og forringelse av vannkvaliteten i vannforekomsten (002-3164-R Rømua). Avbøtende tiltak for avrenning til vassdraget her er essensielt for å oppnå tilfredsstillende vannkvalitet med hensyn til vanddirektivet. Avbøtende tiltak kan være å sikre blottlagte område med nytt dekke og etablering av kantsone til den nye «bekken».

Fylkesmannen vurderer at nedleggelse av dam Bæreggtjern vil ha negativ betydning på naturmangfoldet. Tiltaket vil ha middels negativ påvirkning på vannkvaliteten. Staten har investert mye i kalking for å ivareta allmenne friluftsinnteresser og biologisk mangfold i dette vannet.»

Akershus fylkeskommune har uttalt seg i brev av 05.01.18:

Om friluftsliv:

«Akershus fylkeskommune uttaler seg som regional friluftsmyndighet. Det er kommunene som har det lokale friluftsansvaret.

Dammer har generelt en stor friluftsliv- og opplevelsesverdi. Særlig dammer som ligger i nærheten av bebyggelse har spesielt høy verdi. Dammene er ofte viktig for friluftslivsaktiviteter som bading, soling, padling, fiske og turgåing. I tillegg er ofte også dammene viktig for vinteraktiviteter som skiløyper, skøyter og pilking. I de tilfeller der dammene ligger i nærheten av skole/barnehage kan de også ha svært stor verdi i undervisningssammenheng.»

Om vannforskriften og laks- og innlandsfiskekravet:

«Generelt om vannforvaltning

Regional plan for vannforvaltning 2016-2021 setter strenge krav til vannkvalitet. Flere av vannforekomstene som er berørt er i dårlig eller moderat tilstand. Det er ikke tillatt å forringe tilstanden, så ethvert tiltak må gjennomføres så skånsomt at det ikke bidrar til ytterligere forringelse. Vannforekomster i svært god eller god tilstand forutsettes forbli i denne tilstanden.

Generelt om innlandsfisk

Fylkeskommunen forvalter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag sammen med Fylkesmannen der de artene de har forvaltningsansvar for er berørt.

Fylkeskommunen har ikke oversikt over fremmede og sårbare arter og vi uttaler oss kun om de høstbare artene av fisk og andre ferskvannsorganismer. Dammer er menneskeskapte og fisk er ofte satt ut. Ved å legge ned en dam føres denne tilbake til naturtilstanden. Dette gjøres dog ikke uten påvirkning på naturmiljøet, både i og langs vassdraget. Fylkeskommunen vil på

generelt grunnlag ikke kreve erstatning for tapte fiskepopulasjoner så lenge arten er rikt representert i vassdraget for øvrig.

Utover dette vil vi vise til Fylkesmannen og vurderinger rundt sårbare arter og naturvernområder.»

Om Bæreggtjernet:

«Bæreggtjernet drenerer til vannforekomst 002-3164-R Rømua, som ligger i vannområde Øyeren. Vannforekomsten er i dårlig økologisk tilstand. Fylkeskommunen kjenner ikke til artssammensettingen i vannet og er av den oppfatning at tiltaket antakelig ikke vil ha stor effekt på de artene vi forvalter, utover denne dammen. Det forutsettes at arbeidet gjennomføres på en slik måte at vannforekomsten ikke påvirkes negativt i anleggsfasen eller etter deponering av masser.»

Om nyere tids kulturminner:

«Dammene det er bedt om opplysninger om er ikke befart. Det er iht. NVE sine verneplaner, kommunale kulturminneplaner og SEFRAK-arkiv ikke registrert opplysninger om at dammene har kulturminneverdi. Det kan knytte seg kulturminneverdier til dammene selv om de ikke er registrert i gjeldende planer.»

Nedre Romerike brann- og redningsvesen IKS (NRBR) har uttalt seg i e-post av 19.06.18.

NRBR skriver at nedleggingene vil gå utover deres beredskap ved skogbrann. Hvis mange vann forsvinner eller senkes betyr det også at skogbrannhelikopter vil måtte hente vann lenger unna en eventuell skogbrann.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Akershus har uttalt seg i brev av 07.04.18. FNF har sendt inn uttalelse som går på Tientjern, Abborstjern, Senneruddammen, Bæreggtjern, Lunderåsdammen og Lundertjern.

Landskap

FNF mener at det blir feil å bruke begrepet «tilbakeføring» om nedlegging av dammer som har stått i over 50 år. De mener at det er sannsynlig at naturen i og rundt vannet har tilpasset seg den oppdemmede vannstanden. FNF mener at de negative konsekvensene for landskapet rundt Bæreggtjernet kan være større enn det som er beskrevet i søknaden.

Naturmangfold

FNF mener at det er uheldig at vurderingene av naturmangfoldet som er gjort i søknadene kun er basert på registreringer i naturdatabaser og at det ikke er gjort egne undersøkelser. De peker på at funn av amfibier gjerne kan tilsi at det er potensial for verdifulle biologiske verdier. FNF mener det er nødvendig å gjennomføre feltundersøkelser med fokus på naturmangfold.

Om Bæreggtjernet:

«For både Bæreggtjernet og Lunderåsdammen kommer det frem at området ifølge søk i naturdatabaser ikke inneholder rødlistearter. Konsekvensene tiltakene har på disse dammene er derfor satt til ubetydelig og ikke relevant. På grunn av forekomst av edelkreps (EN) har konsekvens for Lundertjern blitt vurdert til liten negativ. Felles for alle tre vanna er at konsekvens for terrestrisk miljø er vurdert til liten positiv. Dette begrunnes med at nedtapping

kan være positivt for terrestrisk miljø ved at det skapes nye leveområder. Dette synes å være basert på antakelser og vi savner henvisning til referanseprosjekter som bekrefter at dette vil kunne skje.

FNF Akershus savner egne feltundersøkelser for å forsikre at tiltaket ikke kan ha større negativ konsekvens enn konkludert med i søknaden. Konklusjoner bør heller ikke baseres på antakelser, men referere til fakta.»

Friluftsliv

«Bæreggtjernet inngår i det større skogsområdet Asakmarka. Hele vannet og området rundt dammen er regulert til hensynssone for friluftsliv, og områdets friluftsverdi ble satt til B (viktig) i Sørums kommunens kartlegging og verdsetting av friluftsområder i 2017. I konsesjonssøknaden opplyses det om at området mest sannsynlig brukes til turaktiviteter, bading, telting, skøyting og fiske. Det er også utfartsparkering i nærheten med skilting inn til dammen, og området informeres om på lokale tur-nettsider.

...

FNF Akershus slutter seg til konklusjonen i konsesjonssøknaden om at konsekvensene for friluftslivet vil være store og negative.»

Om Bæreggtjernet:

Søknaden har konkludert med at området har stor verdi for friluftslivet og at konsekvensen er liten til middels negativ. FNF mener dette er for positivt vurdert.

Samfunnsmessige konsekvenser

FNF mener at folkehelseperspektivet er tillagt for liten vekt i vurderingen av den samfunnsmessige nytten av damanleggene. Og at hvis folkehelseperspektivet hadde blitt mer vektlagt ville den samfunnsmessige virkningen blitt mer negativ i søknadens vurdering.

Avbøtende tiltak

Hvis dammene skal legges ned mener FNF at:

- Det bør foreligge krav til hvordan riving og bortfrakting av masser skal foregå for å unngå større inngrep enn nødvendig.
 - o Bruker mindre anleggsmaskiner og minimere bredde på anleggsvei
 - o Betong/maser bør gjenbrukes i andre byggeprosjekter – gjerne lokalt.
- Det ikke bør deponeres i skogområdene eller i magasinet, men kreves at fyllmasser/betong fraktes bort.
 - o Vurdere bruk av helikopter
- Det bør foreligge krav om hvordan området skal tilbakestilles.
 - o Plan for restaurering/revegetering med stedegne planter. Viktig at maskiner og tilkjørte masser ikke har med fremmede/uønska arter inn i området.

- Plan for etablering av naturlig kantvegetasjon for de dammene hvor hele vannspeilet forsvinner og det gjenstår kun en bekk.
- Stinettet bør holdes åpent i anleggsperioden.

NVEs vurdering – dampakke Romerike

Om dampakke Romerike

NVE har valgt å behandle de 10 søknadene om nedlegging samlet. Det har vi gjort for å gjøre det enklere for oss å vurdere samlet belastning og gi en mer helhetlig oversikt over fordeler og ulemper for allmenne interesser. En felles høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre og gi mer grundige innspill på samlet belastning.

Under behandling av søknadene i dampakke Romerike har NVE vurdert hver enkelt sak for seg og vurdert sumvirkningene av nedleggingene der hvor vi har funnet dette relevant.

Søknaden er behandlet etter § 41 i vannressursloven som gir adgang til å legge ned vassdragsanlegg. § 41 sier at søknad om nedlegging skal innvilges om ikke særlige grunner taler imot, som i stor grad gir dameier en rett til å legge ned vassdragsanlegget.

NVE stiller seg positive til eventuelle overtakelser etter § 42. Hvis et eller flere av damanleggene ønskes overdratt til en kommune må dette meldes til NVE innen 15 dager fra en avtale mellom NRV og kommunen er underskrevet, jf. § 2-9 i damsikkerhetsforskriften. Det vil stilles krav til nye eiere av dammene, avhengig av hvilken konsekvensklasse dammene har.

Konsekvensklassifisering

Konsekvensklassen til en dam avhenger av hvilke konsekvenser et brudd i dammen gir. Det er fem konsekvensklasser. Dammer som er klassifisert i konsekvensklasse 4, 3, 2 eller 1, kan medføre fare for mennesker, miljø og eiendom dersom de bryter sammen. Anlegg uten de samme store konsekvensene, blir satt i konsekvensklasse 0.

De fleste dammene i dampakke Romerike mangler gyldig vedtak på konsekvensklasse, med unntak av damanlegg Høldippeldalen. NRV har imidlertid foreslått konsekvensklasser for de andre dammene til NVE, og det er disse vi forholder oss til i behandlingen av dampakke Romerike. De foreslåtte og vedtatte konsekvensklassene for dampakke Romerike er listet opp i tabellen under. Som det kan ses i tabellen er de fleste dammene foreslått å ligge i en klasse som ikke er null, som vil si at brudd ved dammen kan medføre fare mennesker, miljø eller eiendom.

Per i dag oppfyller ikke dammene sikkerhetskravene i damsikkerhetsforskriften, og en nedlegging av dammene vil fjerne risikoen for skader ved dambrudd. NVE mener at hensynet til sikkerhet veier tungt i disse sakene.

Damanlegg	Foreslått konsekvensklasse
Høldippeldalen	
Hoveddam	4 ¹
Sperredam	4 ¹
Dam Lunderås	2
Dam Bæreggtjern	1

¹ Konsekvensklasse 4 ble vedtatt for damanlegg Høldippeldalen i brev fra NVE datert 19.10.17.

Dam Sennerud	3
Dam Abbottjern	0
Dam Tientjern	2
Åmodtdammen	
Hoveddam	2
Sperredam vest	3
Sperredam sør-vest	0
Ramstadsjøen	
Hoveddam	3
Sperredam	1
Dam Østbyputten	3
Dam Lundertjern	0

Naturmangfold

Det er ikke registrert naturtyper ved eller rundt magasinene som er direkte knyttet til vannet eller spesielt fuktighetskrevende, med unntak av naturtypen innsjø som er omtalt i avsnittet *Forholdet til naturmangfoldloven*. Det er få tilfeller hvor nedleggingsplanene (iberegnet både vannspeilsendring og terrenginngrep) påvirker registrerte naturtyper.

Det er heller ikke registrert vannlevende rødlistede arter i eller ved magasinene som skal legges ned, med unntak av Lundertjern hvor det er registrert edelkreps (EN – truet). Samtidig er det gjort funn av edelkreps i nærområdet til alle vannene i nedleggingspakken, og vi antar derfor at det er potensiale for edelkreps i vannene. Før anleggsarbeidene starter må det undersøkes om det fins edelkreps i hvert enkelt magasin. Dersom arten fins i magasinet og blir negativt påvirket, skal søker ta kontakt med Fylkesmannen i Oslo og Viken for en vurdering av tiltak.

Flere av høringspartene har fokus på artene og det biologiske mangfoldet som tilhører vannene. NVE mener likevel at dette er arter og natur som er vanlig for regionen, og at en nedlegging ikke vil påvirke sårbare og truede arter eller natur.

Fisk og fiske

I vassdragene rundt Oslo og på Romerike er det en rekke forskjellige fiskearter. I næringsrike innsjøer og elver finnes hvitfisk som gjedde, abbor og ulike karpefisker. For de mange skogsvannene i marka er det ørret som dominerer, men det finns også vann med andre arter. Det drives et utstrakt fiskestellarbeid av fiskeforeningene i Oslo og Akershus ved at flere vann kalkes og at det årlig settes ut ørret. Arbeidet har gitt gode resultater og det er derfor mange flotte fiskeplasser. Fiske vurderes til å være en svært viktig del av friluftslivet som utøves i vassdragene i Oslo og på Romerike.

For det enkelte vann vil nedlegging av en dam ha en negativ påvirkning på fisk ved at leveområdene reduseres eller forsvinner helt. Men sett under ett vil en nedlegging av de 10 tidligere

drikkevannskildene som NRV nå har søkt om, bety lite for fiskebestandene og for muligheten til å drive fritidsfiske i Oslo og på Romerike.

Friluftsliv

Både lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, har skrevet i sine høringsuttalelser at friluftslivsverdien knyttet til vann og vannspeil er stor. NVE er klar over og enig i at magasinene som nå er omsøkt nedlagt har stor verdi for friluftslivet, lokalt og delvis også regionalt. Fordi verdien er knyttet til vannspeilet er det også klart at nedlegging av dammer vil få delvis store konsekvenser for friluftslivet, og vil, i mange av de sakene som nå er til behandling, forringe området verdi som turterreng.

Vannspeil er ofte et turmål i seg selv, eller en spesiell kvalitet ved en tur. Stille vannspeil inviterer til ro, og urolige vannoverflater som følge av vind og vær kan være et dramatisk trekk ved et landskap. Tilgjengelige bredder inviterer til bading, lek og fiske.

To av magasinene i denne nedleggingspakka ligger delvis i statlig sikra friluftsområder. Tiltak i statlig sikra friluftsområder må godkjennes av Fylkesmannen. Flere av magasinene ligger i kartlagte friluftsområder med verdi viktig eller svært viktig. Seks av magasinene ligger innenfor markagrensa, og tiltak her må avklares opp mot markaloven. Flere av magasinene er omtalt som nærturterreng, områder som ligger i gangavstand fra boligområder og som derfor er svært hyppig brukt.

Det går stier opp til og rundt de fleste av vannene, og skiløyper på tvers. Konsekvensene for bruken av disse varierer og avhenger av hvor mye vannspeilet blir senket når dammen er borte. En annen konsekvens av nedlegging av dammen er at overflatearealet reduseres, og med det at store områder blir tørrlagt. Det varierer fra sak til sak hvor stor reduksjonen i overflatearealet er, men for Bæreggtjernet, Høldippeldalen, Lunderåsdammen, og Senneruddammen vil vannspeilet bli helt borte.

Kulturminner

Det er ingen registrerte kulturminner ved noen av damanleggene. Alle kulturminner er imidlertid ikke registrert. NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av plan for gjennomføring. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jmfør kulturminneloven § 8 (jmfør vilkårenes pkt. 3).

Vannkvalitet

Høldippeldalen drenerer til Nitelva oppstrøms samløpet med Fjellhammarelva og Leira. Ramstadsjøen, Øystbypytten og Åmodtdammen drenerer til Fjellhammarelva som har samløp med Nitelva like oppstrøms Øyeren. Lunderåsdammen drenerer til Leira, som også har samløp med Nitelva like ovenfor Øyeren. Tientjern og Lundertjern drenerer til Nitelva nedstrøms samløpet med Fjellhammarelva og Leira, og Senneruddammen, Abbortjern og Bæreggtjernet drenerer til Glomma oppstrøms Øyeren. Sett under ett drenerer alle vannene mot Nitelva eller Glomma oppstrøms Øyeren, men NVE mener allikevel at vannene ligger spredt geografisk og de aller fleste vannene drenerer i forskjellige mindre bekker før de når hovedelva.

Nedlegging av dammene vil kunne gi noe økt transport av suspendert materiale under nedtapping, anleggsfasen og under kraftige nedbørsepisoder. Dette gjelder særlig rett etter nedtapping, hvor sedimentene i reguleringssonen er blottlagte. Effekten vil avta gradvis når vegetasjonen etableres og stabiliserer sedimentene mot erosjon i overflaten. NVE mener at vannkvaliteten vil kunne bli dårligere

i en periode under nedtapping og under anleggsarbeidet, men at vannkvaliteten vil stabilisere seg når reguleringssonen har fått et vegetasjonsdekke. Vår vurdering av nedleggingenes betydning for vannkvalitet på lengre sikt er derfor at samtlige bekker og tjern som omfattes av nedleggingen, innen noen få år vil oppnå tilsvarende vannkvalitet som de har i dag.

Samtidig mener NVE at vannene utgjør en liten del av det totale nedbørfeltet, og at påvirkningen på vannkvaliteten i de større elvene ikke vil bli nevneverdig endret som følge av tilført suspendert materiale. Samlet sett mener NVE at nedlegging vil ha liten effekt på vannkvaliteten nedover i vassdraget.

Revegetering

Forholdet til revegetering har vært et viktig tema i høringen. Flere høringsparter har uttalt at revegetering vil være viktig for å avbøte negative konsekvenser for friluftslivet, landskapet og vannkvalitet.

Dammedlegging med påfølgende senkning av vannstand vil føre til at arealer som tidligere var under vann eksponeres. NVE har erfaring med at etter senkning vil forholdene på steder det ikke er nakent fjell eller ur være godt egnet, og ha gode forhold for at terrestriske planter og dyr etableres. Ny vegetasjon vil raskt etablere seg.

Vi vurderer også at tiltak som tilkjøring av nye masser vil kunne være negativt for magasinbunnen. Dette kan spre uønskede arter, og inngrepene kan bli vesentlig større ved at det må etableres adkomstveier for å få tilgang til hele magasinet. Der adkomstveiene legges nede i magasinet mener vi at hjul- og beltekjøretøy på bunnsedimentene øker faren for uønsket transport av sedimenter ut i vassdraget.

Noen steder i magasinet vil det imidlertid være områder med bart fjell eller tynt dekke, hvor naturlig planteetablering vil ta lenger tid. Tross risiko for spredning av uønskede arter, kan påfylling av masser være et mulig avbøtende tiltak for raskere etablering av vegetasjon. I plan for gjennomføring av nedleggingene skal mål for revegetering beskrives av NRV. Dette følges opp av NVEs miljøtilsyn.

Opprydding

Ved nedlegging av dammer vil tidligere magasinbunn tørrlegges og det vil ofte ligge igjen søppel og gammelt avfall. NVE mener at det er riktig å pålegge NRV å fjerne og rydde opp i søppel som tidligere er dumpet i magasinene ved en evt. konsesjon.

Samfunnsmessige fordeler

De fleste av dammene er foreslått å ligge i konsekvensklasse 1-4. Hvis en dam i klasse 4 går til brudd vil dette føre til skader på boenheter, infrastruktur, samfunnsfunksjoner mm. Å legge ned klassifiserte dammer fjerner risikoen for skader ved dambrudd.

NVEs vurdering – dam Bæreggtjernet

Hydrologiske virkninger av nedleggingen

Vannstanden i Bæreggtjernet varierer i dag med tilsiget, og det er ingen aktiv regulering av vannet.

Ved fjerning av dam Bæreggtjernet vil magasinet mest sannsynlig erstattes med en bekk.

NVE antar at de store flommene i vassdraget opptrer i hovedsak vår og høst. Bæreggtjernet vil virke noe dempende på kulminasjonsflommen, og når dammen tas bort vil den flomdempende effekten bli borte. Men på grunn av Bæreggtjernets størrelse og fordi tjernet ikke aktivt reguleres, mener NVE at reduksjonen i flomdempingen kun vil ha lokale konsekvenser, og at den ikke er så stor at den vil ha særskilte konsekvenser lenger ned i vassdraget.

NVE vurderer det slik at tiltaket ikke er til nevneverdig negativ påvirkning på hydrologiske forhold.

Grunnvann

Grunnvannstanden og magasin vannstand er hydraulisk knyttet sammen. Som regel vil grunnvannstanden rundt et magasin variere med vannstanden i magasinet, men med varierende forsinkelser.

Konsekvensene av senket grunnvannstand er avhengig av hva slags løsmasser som er rundt magasinet. Grovere masser er mer stabile enn leirerike masser. Bæreggtjernet er omgitt av bart fjell og tynt løsmassedekke rundt hele vannet, med unntak en liten del på vestsiden av vannet hvor det er morene. Konsekvensene for grunnvannstanden vil bli størst i områdene med morene. Her vil grunnvannstanden synke, men det gjelder et så lite område og senkningen vil være av så lokal art at NVE mener konsekvensene er akseptable. Ved å ha lav senkningshastighet i Bæreggtjernet vil heller ikke breddene rase ut som følge av hurtig endring i grunnvannstrykket.

Naturmangfold

Det er ikke registrert verken naturtyper eller rødlistede arter i eller rundt Bæreggtjernet eller langs den planlagte veitraseen.

Fisk og fiske

Ingen av høringspartene har skrevet at Bæreggtjernet har spesiell verdi for fiske, men det er naturlig å anta at noen bruker vannet til det. En nedlegging av dam Bæreggtjernet vil fjerne levede grunnlaget for fisk da magasinet forsvinner. Dette vil naturlig nok få konsekvenser for de som fisker i området.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om nedlegging av dam Bæreggtjernet legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Nedlegging skiller seg også fra utbygging ved at dameier i utgangspunktet har en rett til å få lagt ned

et damanlegg. NVE skal innvilge søknad om nedlegging med mindre særlige grunner taler imot. Et eventuelt noe bedre kunnskapsgrunnlag ville ikke endret NVEs vedtak i saken. Derfor mener vi at det er innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak om nedlegging. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

Fordi det, etter NVEs vurdering, foreligger tilstrekkelig kunnskap om virkninger nedleggingen kan ha på naturmiljøet, mener vi at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt. Et unntak fra denne vurderingen er hvorvidt det er edelkreps i Bæreggtjernet. NVE mener at hensynet til edelkrepsen ivaretas av vilkåret om undersøkelse av mulig bestand og tiltak.

I influensområdet til anleggsområdet for nedleggingen er det ikke registrert naturtyper eller rødlistede arter. Nedlegging av dam Bæreggtjernet vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

NVE har sett påvirkningen fra nedleggingen av dam Bæreggtjernet på naturmiljøet i sammenheng med de andre nedleggingene i nedleggingspakke Romerike. Det er mange innsjøer og tjern i Romerike og Oslomarka, både naturlige og oppdemmede, med likt eller liknende naturmiljø. Sånn sett er ikke de omsøkte nedleggingene avgjørende for naturmiljø tilknyttet innsjø/tjern, men i mindre områder med færre vann vil nedleggingene samlet kunne ha en lokal negativ effekt på naturtypen innsjø.

NVE støtter seg også til fylkeskommunen sin konklusjon angående innlandsfisk, hvor de mener at nedleggelse av dammene antagelig ikke vil ha stor effekt på rekrutteringen av fisk utover hvert enkelt vann. Med bakgrunn i dette kan ikke NVE se at nedlegging av dammene vil ha konsekvenser for biologisk mangfold utover konsekvensene for hvert enkelt vann. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10.

Avbøtende tiltak og krav i anleggsperioden vil spesifiseres nærmere i våre konsesjonsvilkår. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Friluftsliv og brukerinteresser

Bæreggtjernet ligger i friluftslivsområdet Størsrudåsen-Sørlifjellet som har fått verdien viktig i en kommunal kartlegging gjort av Sørums kommun. Området er definert som marka, som omfatter noen av de viktigste friluftslivsområdene i kommunen, som består av sammenhengende utmarksområder med skog og tilrettelagt sti- og løypenett og badevann. I faktaarket til området står det at brukerfrekvensen er ganske stor, men at så å si alle brukerne er lokale.

Det er ikke merket skiløyper over Bæreggtjernet i Skiforeningens database.

Da NVE var på befaring i området gikk vi på stien fra Bæreggdammen opp til Bæreggtjernet og videre på sørsiden av vannet. Stien var bred, men ga ikke inntrykk av å være veldig mye brukt. Det ble pekt ut noen bålplasser langs vannet, men det ledet ikke tydelige stier ned til dem.

En nedlegging av dam Bæreggtjernet vil gjøre det mindre attraktivt for de som benytter seg av området til tur og overnatting. Fiske og bading vil ikke lenger være mulig. Stien vil fortsatt gå der, og vil ikke bli berørt av anleggsarbeidet (med unntak av selve anleggsveien), men Bæreggtjernet som turmål vil forsvinne. En nedlegging vil gi negative konsekvenser for friluftslivet rundt Bæreggtjernet.

Stien som fører opp til Bæreggtjernet er planlagt utvidet og brukt som anleggsvei, og vil bli negativt påvirket i anleggsperioden. Det blir viktig i en opprydningsfase å tilbakeføre stien til sin opprinnelige

stand, så langt dette er mulig. Blant annet bør sprengning for å komme gjennom vanskelige partier på stien unngås. Det bør også vurderes om veien kan gjøres smalere ved å bruke mindre maskiner. Det kan bli utfordrende å holde stien åpen i anleggsperioden, og det bør skiltes om alternative ruter/turer i området.

Flere av høringspartene forutsetter at det ikke deponeres betong og andre masser inne ved dammen. Fylkesmannen skriver at forurensningsloven forutsetter at alt næringsavfall i utgangspunktet skal transporteres til godkjent mottak. Dameier må dermed avklare deponispørsmålet med Fylkesmannen i Oslo og Viken, som har myndighet etter forurensningsloven.

Landskap

Ved en eventuell nedlegging vil Bæreggtjernet mest sannsynlig forsvinne helt, og vannspeilet vil erstattes med en bekk. Dette vil bli en stor endring i landskapet. I stedet for et rolig vannspeil, vil det renne en liten bekk i bunnen av en bratt dal. Endringene blir også mest synlige i starten, før ny vegetasjon får satt seg i de tørrlagte massene.

Et eventuelt deponi ved dammen vil også få en effekt for landskapet for de som er best kjent i området. Hvor stor effekten blir kommer an på utformingen av deponiet. Det vil, hvis deponi tillates, måtte settes krav om at deponiet må dekkes til på en slik måte at det ikke vil bli synlig, og at gress/siv, busker og etter hvert trær kan vokse på deponiet.

Oppsummering

NVE vurderer at de største negative konsekvensene ved tiltaket vil være tørrlegging av innsjøbreddene i Bæreggtjernet og anleggsarbeid i et tur- og friluftsområde. Bæreggtjernet ligger i et viktig friluftsområde, Størsrudåsen-Sørlifjellet, som er mye brukt av lokalbefolkningen. Med forutsetning om at avbøtende tiltak med god revegetering blir gjennomført, mener NVE at virkningene for allmenne interesser kan aksepteres.

NVEs konklusjon og vassdragskonsesjon

§ 41 i vannressursloven sier at konsesjon til nedlegging skal gis så fremt ikke særlige grunner taler imot. I denne saken har ikke NVE funnet særlige grunner som taler imot nedlegging av dam Bæreggtjernet. NVE gir Nedre Romerike Vannverk AS tillatelse etter vannressursloven §§ 8 og 41 til å legge ned dam Bæreggtjernet. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

NVE minner om at Sørums kommunen har anledning til å overta dam Bæreggtjernet, i henhold til vannressursloven § 42.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Denne konsesjonen bortfaller hvis ikke rivingsarbeidet er satt i gang senest tre år etter at konsesjonen ble gitt, jf. vannressursloven § 27. Det samme gjelder hvis arbeidet deretter blir innstilt i mer enn to år. NVE kan forlenge fristen én gang med inntil tre nye år.

Hvis konsesjonen eller konsesjonsvilkårene brytes kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vannressursloven §§ 60 a og 63 første ledd bokstav c.

Vi minner også om at konsesjonæren plikter å varsle NVE om eventuelle navne- og/eller adresseendringer frem til selskapet er lagt ned.

Konsesjonsvilkår for nedlegging av dam Bæreggtjernet

Punktene under oppsummerer føringer og krav som ligger til grunn for konsesjonen. Det kan likevel forekomme at det er gitt føringer andre steder i dette dokumentet som ikke har kommet med her. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dette dokumentet gjelder.

NVE gir tillatelse på følgende vilkår:

Plan for gjennomføring

- Det skal utarbeides en plan for gjennomføring av nedleggingen. Planen skal forelegges NVEs miljøtilsyn og godkjennes før arbeidet settes i gang. Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene.

Vannstandsendringer

- Vannstanden i Bæreggtjernet skal senkes med en såpass lav hastighet at det ikke medfører urimelige ulemper/skader for naturmiljøet og innsjøbreddene/innsjøbunnen. Dette innebærer blant annet tilstrekkelig lav hastighet for å unngå stor avrenning fra tørrlagt areal i Bæreggtjernet og for å unngå utgliding/erosjon fra breddene.

Undersøkelser

- Det må undersøkes om det fins edelkreps i vannet. Dersom arten fins i vannet og blir negativt påvirket, skal dameier ta kontakt med Fylkesmannen i Oslo og Viken for en vurdering av tiltak.

Veier

- Veien skal følge stien forbi Bæreggdammen opp til Bæreggtjernet. Inngrep i stien må gjennomføres skånsomt og medføre minst mulig varige sår. Det må legges et dekke mellom terrenget og bæremassene til veien. Sprengning bør unngås. Hvis det må sprenges, bør det først vurderes om det fins en alternativ trasé rundt det som må sprenges og om dette er en bedre løsning enn å sprenges i

stien. Håndtering av materialer og masser ved veibyggingen skal beskrives i planen som sendes til NVEs miljøtilsyn. Maksimalt veibredde settes til 2,5 m, som samsvarer til det som er oppgitt i søknaden. Etter anleggsarbeidene skal stien tilbakeføres til opprinnelig stand.

Deponi

- Forholdet til deponi skal avklares med Fylkesmannen i Oslo og Viken etter forurensingsloven.

Annet

- Midlertidig deponi og riggområde skal ligge så nært inntil dammen som mulig. Det skal være minst mulig og settes i stand etter endt anleggsperiode.
- Det vil være NRV sitt ansvar å skilte til et alternativt stinett når stien til Bæreggtjernet brukes som anleggsvei. Det må informeres om nedleggingen og anleggsperioden på skilt ved Bæreggveien, der anleggsveien starter, og ved dammen/anleggsområdet. Det skal beskrives i plan for gjennomføring hvordan risikoen for å innføre uønskede/svartelistede arter til magasinområdene skal minimeres, med særlig fokus på anleggsmaskiner o.l.
- Ved nedtapping av Bæreggtjernet skal søppel som tidligere er dumpet i innsjøen ryddes og sendes til godkjent mottak. Kravet gjelder hele arealet som blir tørrlagt ved nedlegging av dammen.

Rune Flatby
Avdelingsdirektør

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Forholdet til annet lovverk – dam Bæreggtjernet

Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om byggesak (byggsaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til forurensningsloven

Det må søkes Fylkesmannen i Oslo og Viken om nødvendig avklaring etter forurensningsloven. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

Vannforskriften § 12 skal vurderes når det fattes enkeltvedtak om ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst som kan medføre at miljømålene ikke nås eller at tilstanden forringes. Nedlegging etter vannressursloven §§ 8 og 41 medfører et nytt inngrep, men fjerner samtidig en eksisterende påvirkning. Etter vannforskriften § 12 kan nye inngrep i en vannforekomst gjennomføres selv om dette medfører at miljømålene i §§ 4-6 ikke nås eller at tilstanden forringes, forutsatt at visse betingelser er oppfylt. Den første betingelsen i § 12 er at alle praktisk gjennomførbare tiltak skal settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand. Ved konsesjonsbehandlingen vurderer NVE praktisk gjennomførbare avbøtende tiltak som vil redusere skadene eller ulempene ved tiltaket. Videre er det betingelser om at samfunnsnyttan av nye inngrep er større enn tapet av miljøkvalitet og at hensikten med tiltaket ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Etter NVEs vurdering vil nedleggingen på sikt forbedre tilstanden i vannforekomsten, ved at den bringes tilbake til naturlige forhold, og tiltaket vil bidra til å nå målet om god økologisk tilstand.